

DAAR – Sandi Hilal en Alessandro Petti Entity of Decolonization 04.02-02.04.23

NL

La Loge

Kluisstraat 86 - rue de l'Ermitage
B-1050 Brussels

Een tentoonstelling samengesteld door Matteo Lucchetti

De nieuwe tentoonstelling *Entity of Decolonization* door **DAAR – Sandi Hilal en Alessandro Petti**, brengt een aantal werken samen die reflecties op gang brengen over verzwegen erfgoed. De tentoonstelling confronteert het oorspronkelijke grondplan van de vrijmetselaarstempel van La Loge, met de architecturale prototypes en projecten van het collectief, met het doel te onderzoeken hoe natiestaten in de twintigste eeuw door middel van modernistische en koloniale blauwdrukken maatschappelijke structuren organiseerden.

DAAR (Decolonizing Architecture Art Research) is actief op de snijlijn tussen architectuur, kunst, pedagogie en politiek en ontwikkelde de laatste twintig jaar een aantal artistieke researchprojecten die zowel theoretisch als praktisch focussen op dekolonisatie-processen in de hele wereld.

Met hun nieuwste project *Ente di Decolonizzazione - Borgo-Rizza*, (*Eenheid voor Dekolonisatie - Borgo-Rizza*) focussen Hilal en Petti in La Loge op de mogelijkheid van een kritisch zich opnieuw toe-eigenen, hergebruik en subversie van fascistische koloniale architectuur. Het fascistiseringsproces is in Italië in feite nog altijd niet voltooid, en dat is een van de redenen waarom in het land nog altijd architectuur, monumenten, gedenkplaten en een toponymie die hulde brengen aan het fascistische regime, te vinden zijn.

Het centrale element van de expositie is een installatie die probeert om Borgo Rizza, een in 1940 door de Ente di Colonizzazione del Latifondo Siciliano (ECLS, Eenheid voor kolonisatie van het Siciliaanse Latifundium) gebouwd dorp, te ontheiligen ("profaneren"). De ECLS had tot opdracht om Sicilië, dat door het regime achterlijk, onderontwikkeld en 'leeg' werd beschouwd, te moderniseren en te herbevolken. In dezelfde periode gebruikte het Italiaanse fascistische regime voor de urbanisatie van zijn kolonies Lybië, Somalië, Eritrea en Ethiopië gelijkaardige architecturale blauwdrukken. Na de Tweede Wereldoorlog, toen het fascistische regime en zijn koloniale project te gronde gingen, werd Borgo Rizza verlaten, om alleen nog sporadisch gebruikt te worden door de lokale gemeenschap. In 2020 begon DAAR samen te werken met het lokale gemeentebestuur om het fascistische architecturale erfgoed een nieuwe, dekoloniserende bestemming te geven. Het richtte er een zomerschool in en startte het doorlopende project de *Entity of Decolonization - Borgo-Rizza*.

De installatie *Entity of Decolonization - Borgo-Rizza* in de tempel van La Loge, bestaat uit blokken die een reproductie op schaal zijn van de gevel van het belangrijkste gebouw van Borgo Rizza. De kunstenaars deconstrueerden de gevel tot vijftien multifunctionele modules. De installatie is in de eerste plaats een ruimte voor dekoloniale bijeenkomsten: een discussieplatform waar het publiek wordt aangespoord om de sociale, economische en politieke erfenis van het fascisme en het kolonialisme te herbekijken en samen nieuwe, gemeenschappelijke functies voor de structuur te bedenken. Er wordt ook een video-essay getoond, waarin de beweegredenen van het onderzoek worden uiteengezet en de evolutie van de installatie bij gebruik op verschillende plaatsen wordt getoond.

Het werk fungeert als een reizende geest die aanzet tot acties voor de dekolonisatie van modernistische-koloniale-fascistische architectuur. Het is ook een platform voor acties en interventies die voor het gebouw andere functies bedenkt dan diegene waarvoor het werd ontworpen. Het doel van de bijeenkomsten is horizontale ruimten voor ontmoeting en uitwisseling te creëren, en een directe dialoog aan te gaan met groepen, individuen en verenigingen die een kritische blik werpen op het Europese koloniale, modernistische en fascistische verleden van de verschillende contexten waarin het werk wordt opgesteld. Enkele van de belangrijkste vragen die in dergelijke ruimten worden gesteld zijn: hoe beïnvloedt het residu van het koloniale verleden onbewust het collectieve bewustzijn, houdingen en acties van uitsluiting en privilege? Hoe kunnen we collectief dit privilege inzetten om zijn transformerend potentieel te activeren?

Daarom is de urgente vraag: wat is die erfenis van het fascistische koloniale modernistische gedachtegoed precies? En wie heeft het recht om dat opnieuw te gebruiken? Moet deze erfenis worden vernietigd, of kan het in de richting van andere doelen worden geheeroriënteerd? DAAR gaat bewust in tegen de nieuwe opkomst van nostalgische en neofascistische ideologieën en organiseert daartoe discursieve, educatieve, architecturale en politieke interventies om de voormalige Eenheid voor Kolonisatie, te veranderen in een *Eenheid voor Dekolonisatie*. Deze interventies bestaan uit site-specifiek onderzoek, zomerscholen, kunstinstallaties, tentoonstellingen en publieke evenementen die lokale gemeenschappen, internationale universiteiten en culturele verenigingen samenbrengen om nieuwe samenwerkingen aan te gaan met verschillende lokale overheden.

De video *Difficult Heritage Summer School* is gewijd aan de activiteiten van de in 2021 geïnitieerde zomerschool in Borgo Rizza. De school wordt mede mogelijk gemaakt door de Decolonizing Architecture Advanced Course van het Royal Institute of Art in Stockholm, en het MA programma in Critical Urbanisms, van de Universiteit van Basel, in samenwerking met het gemeentebestuur van Carlentini. In de twee eerste jaren van haar bestaan, ontwikkelden de deelnemers aan de zomerschool een nieuw vocabularium over reparatie, restitutie en het weer gezond maken van het erfgoed, en zochten collectief en in samenwerking met de lokale bevolking naar nieuwe mogelijkheden om deze ruimten te hergebruiken.

In de driehoekige ruimte op de eerste verdieping treedt een site-specifieke video in interactie met het venster van de tempel. Deze video met als titel *Architectural Doubles* toont beelden van vorige onderzoeksprojecten van DAAR over de Eenheid voor kolonisatie in Lybië. Het publiek wordt uitgenodigd om te gaan zitten en te kiezen door welk venster ze willen kijken, het fysieke of het digitale. Hier gaan verschillende geografieën en benaderingen van architectuur in dialoog via de wand van de vrijmetselaarstempel en onthullen door middel van deze blik op het verleden, de premissen van het lange termijn onderzoek rond de *Entity of Decolonization*, dat in 2014 begon toen DAAR een reeks vragen lanceerde over het verdere leven van fascistische-koloniale architectuur.

Het vertrekpunt is de vaststelling dat dezelfde gebouwde structuren en ruimtelijke vormen, zowel op Italiaanse als Afrikaanse bodem werden herhaald, gekopieerd en gedupliceerd: stedenbouwkundige schema's voor nieuwe steden, Rome en Addis Abeba als tweelinghoofdsteden van het nieuwe rijk, piazza's, case del fascio, kerken, villa's, ontspanningscentra (cinema's en theaters) en monumenten. In Italië werden nieuwe steden gebouwd in de Agro Pontino bij Rome, op Sardinië en Sicilië, als moderne projecten voor de redding van het land en zijn bewoners. Zo ook waren de nieuwe landbouwkundige nederzettingen in Libië, en de masterplannen voor Asmara en Addis Abeba bedoeld als instrumenten voor de modernisering van de lokale bevolking.

Op de tweede verdieping wordt een film vertoond over het onderzoek van DAAR rond vluchtelingenkampen. De kampen worden opgetrokken om gesloopt en vergeten te worden en fungeren als paradigma voor politiek falen. Door de geschiedenis van vluchtelingen achter het narratief van lijden en ontworteling op te sporen, te documenteren en te laten zien, probeert het Refugee Heritage project (Vluchtelingen erfgoed project - 2015-2021) te tonen wat vluchteling-zijn werkelijk betekent, los van de humanitaire blik. De 'Aanvraag voor de opname in de werelderfgoedlijst (Annex 5)' van UNESCO is gebaseerd op een monumentale bureaucratische structuur, opgericht tijdens het koloniale tijdperk. Refugee Heritage wil het potentieel van de erkenning als erfgoed inzetten als middel voor politieke hervorming en diende daarom een aanvraag in bij UNESCO, vergezeld van een fotografisch dossier dat het leven en de rijkdom van de kampen in beeld brengt. Het doel van het project is niet om erkenning te krijgen van UNESCO, maar het opstarten van een urgent gesprek over de permanente tijdelijkheid van vluchtelingenkampen.

Na haltes in Napels (Museo Madre) en Berlijn (Berlin Biennale) komt *Ente di Decolonizzazione - Borgo Rizza* naar Brussel waar het met zijn horizontaal discursief platform een dialoog wil aangaan met de urgente en prangende kwesties op het vlak van dekolonisatie van het publieke domein in België. *Entity of Decolonization* legt verbanden tussen de koloniale elementen die in verschillende Europese contexten nog altijd doorwerken in de publieke ruimte, taal, gedragingen en beelden en die door nieuwe generaties burgers vandaag actief worden ontmanteld en een nieuwe invulling krijgen.

Vertrekkend van architecturale structuren wil DAAR kritische leeromgevingen creëren, met interventies die vraagtekens zetten bij de dominante collectieve narratieven om te komen tot nieuwe politieke visies. Daartoe creëert het in samenwerking met tal van individu's en partners nieuwe gemeenschapsruimten.

Over de kunstenaars

In de beginperiode van **DAAR (Decolonizing Architecture Art Research)** richtten **Sandi Hilal en Alessandro Petti** *Campus in Camps* op, een experimenteel educatief programma in het Dheisheh Refugee Camp in Bethlehem. Het doel is de conventionele educatieve structuren te doorbreken door een ruimte voor kritische en onderbouwde kennisproductie te creëren, gericht op globale veranderingen en de democratisering van de maatschappij. *Campus in Camps* heeft intussen afdelingen in andere Palestijnse kampen en werkt samen met verschillende universiteiten in de hele wereld. DAAR (voordien Decolonizing Architecture Art Residency) werd in 2007 opgericht door Eyal Weizman in Beit Sahour, Palestina, met de bedoeling een architectuurbureau te combineren met een artistieke residentie die architecten, kunstenaars, activisten, stedenbouwkundigen, filmmakers en curatoren samenbrengt om collectief te werken rond politieke en architecturale thema's.

Permanent Temporariness (Art and Theory, Stockholm 2019), hun meest recente publicatie is een boek, een catalogus en een archief dat terugblijkt op 15 jaar research, experiment en creatie, gekenmerkt door een innerlijke spanning en een visionair elan dat zich door middel van collectief engagement telkens vernieuwt. *Permanent Temporariness* werd gepubliceerd naar aanleiding van de gelijknamige retrospectieve tentoonstelling (New York University Abu Dhabi Art Gallery, 2018; Van Abbemuseum in Eindhoven, 2019).

Van 2008 tot 2014 was Sandi Hilal verantwoordelijk voor het Infrastructure and Camp Improvement Program op de westelijke Jordaanoever van UNRWA (Organisatie van de Verenigde Naties voor hulpverlening aan Palestijnse vluchtelingen in het Nabije Oosten). Alessandro Petti schreef over de opkomende ruimtelijke ordening gedicteerd door het paradigma van veiligheid en controle in *Archipels en Enclaves* (Bruno Mondadori, Milan 2007). Recenter publiceerden Petti en Hilal, samen met Eyal Weizman het boek *Architecture after Revolution* (Sternberg, Berlijn 2014) een uitnodiging om de huidige strijd voor rechtvaardigheid en gelijkheid niet alleen vanuit het historisch perspectief van revolutie te bekijken, maar ook vanuit dat van een niet aflatende strijd voor dekolonisatie.

Ze namen deel aan verschillende internationale tentoonstellingen, onder meer de Biennale di Venezia (2003–2008–2009–2013–2015), Istanbul Biennial (2009), Home Works Beirut (2010), Bienal de São Paulo (2014), de Asian Art Biennial (2015), Marrakesh Biennial (2016), en Qalandia International (2016), waar ze telkens de vorming van verschillende sociale, politieke en ruimtelijke relaties tussen mensen, staat en territorium, los van de liberale notie van burgerschap, onderzochten. De praktische implicaties van deze conceptuele en artistieke interventies werden meer concreet toegepast door middel van architecturale interventies in vluchtelingenkampen. In 2014 werd de *Shu'fat School for Girls* voor 1.000 studenten, leraren en lokale organisaties ingehuldigd. Ze moet getuigen van de waardigheid en de

kracht van de vluchtelingengemeenschap die in overvolle kampen leeft. Een andere concrete toepassing was de bouw in 2015 van een 'betonnen tent' in de tuin van het Al Finiq Cultural Center in het Dheisheh vluchtelingenkamp in Bethlehem. Dit paviljoen belichaamt de contradictie van de permanente tijdelijkheid van het leven van Palestijnse vluchtelingen.

Alessandro Petti is professor Architecture and Social Justice aan het Royal Institute of Art in Stockholm. Sandi Hilal nam het initiatief voor *The Living Room Project*, een reeks ruimten voor gastvrijheid die het potentieel hebben om de rol van gast en gastheer of gastvrouw om te keren. Ze is gastprofessor aan de Lund University.

Over de curator

Matteo Lucchetti is curator, kunsthistoricus en schrijver. Momenteel is hij curator voor hedendaagse kunst en culturen in het Museo delle Civiltà in Rome. Hij is medeoprichter van het project *Orchestra della Trasformazione*, een curatorenagentschap dat de ontwikkeling van nieuwe artistieke denkwerelden voor 2030 bevordert. Sinds 2011 is hij samen met Judith Wielander curator van *Visible*, een tweejaarlijkse onderzoebsprijs voor sociaal geëngageerde artistieke praktijken in een mondiale context, gesteund door de Pistoletto Foundation en de Zegna Foundation. Van 2016 tot 2018 was hij curator van tentoonstellingen en het programma van BAK in Utrecht en was curator van de 16de Quadriennale di Roma.

Hij was onder meer curator van: *Pompei Commitment* met Otobong Nkanga en Marzia Migliora, 2022; *Climavore Italy* met Cooking Sections, Palazzo delle Esposizioni, Roma, 2021; *Marzia Migliora. The Spectrum of Malthus*, MA * GA, Gallarate, 2020; *Sammy Baloji. Other Tales*, Lunds Konsthall en Kunsthall Aarhus, 2020; *Marinella Senatore: Piazza Universale. Social Stages*, Queens Museum, New York, 2017; *De Rerum Rurale*, 16de Quadriennale di Roma, 2016; *Don't Embarrass the Bureau*, Lunds Konsthall, 2014; *Enacting Populism*, Kadist Art Foundation, Parijs, 2012. Hij was curator in residentie in Para Site (Hong Kong), Kadist Art Foundation (Parijs), en AIR (Antwerpen). Momenteel is hij faculteitslid van de Unidee Academy, Biella. Hij was docent aan het HISK, Gent; het Piet Zwart Instituut, Rotterdam; Sint Lucas Antwerpen, en aan de Accademia di Brera in Milaan. Hij publiceerde artikelen in *Mousse Magazine*, *Manifesta Journal* en *Art Agenda*. Lucchetti woont en werkt in Brussel en Rome.

WERKEN

Gevel (buiten)

Entity of Decolonization, 2023

Messing plaquette met gegraveerde tekst

50 x 60 cm

Met dank aan de kunstenaars

Inkom

Difficult Heritage Summer School, 2021

Video, 12 min 55 sec

Regie: Ana Naomi de Sousa

Montage: Marlon Rouse Tavares

Geluid: Jens Haendeler, Emilio Distretti, Denise Vega Santiago

Met dank aan de kunstenaars

Video gerealiseerd in samenwerking met de Decolonizing Architecture Advanced Course van het Royal Institute of Art in Stockholm, het MA programma in Critical Urbanisms aan de University of Basel, en de gemeente Carlentini.

Tempel

Ente di Decolonizzazione - Borgo Rizza, 2022

Hout, gips, plexiglas

350 x 600 x 45 cm

Video, 16 min, 07 sec

Met dank aan de kunstenaars

1ste verdieping

Architectural Doubles, 2014–2023

Video, 4 min 49 sec

Credits: DAAR – Alessandro Petti and Sandi Hilal

Foto en archiefvideo: Vittoria Capresi, Piergiorgio Massaretti (IsIAO), Lorenzo Pezzani

Met dank aan de kunstenaars

2de verdieping

Refugee Heritage, 2015–2021

Video, 8 min 44 sec

Credits: DAAR – Alessandro Petti, Sandi Hilal

Fotodossier: Luca Capuano

Video editing: Husam Abusalem

Met dank aan de kunstenaars

PUBLIEKSPROGRAMMA

Decolonial Assemblies

03-04.02.23

14:00-17:00

Voor de bijeenkomsten fungeert de installatie als een discursief platform om deelnemers in contact te brengen met urgente debatten rond de dekolonisatie van het publieke domein in Brussel en dit in relatie tot de mondiale context die door het project wordt belicht.

In januari wordt een oproep gelanceerd om deelnemers uit te nodigen zich in te schrijven voor de bijeenkomsten en debatten.

Georganiseerd in samenwerking met CIVA.

Vrije deelname na inschrijving

Taal: Engels

Meer informatie vindt u op onze website of contacteer ons per mail op dit entededecolonizzazione@gmail.com

Through the Eyes

Datum en gast nog te bevestigen

Subjectieve rondleiding door de tentoonstelling

Vrije deelname na inschrijving

Credits & Dankbetuigingen

Research: Sandi Hilal, Emilio Distretti, Alessandro Petti

Projectcoördinator: Sara Pellegrini

Publieksprogramma en tentoonstellingscurator: Matteo Lucchetti

Ontwerpassistentie en productieverantwoordelijke: Orizzontale en Zapoi

Documentatie: Pietro Onofri

Video editing: Husam Abusalem

Website ontwerp: NERO editions

Redacteur online platform: Michele Angiletta voor NERO editions

Het team wil volgende mensen bedanken: Corrado Gugliotta, Salvatore La Rosa, Lole Lianza, Laura Mariano, Remo Minopoli, Nicolò Stabile en Kathryn Weir.

Het project wordt mee georganiseerd en geproduceerd door La Loge - Brussels, Berlin Biennale for Contemporary Art, en Madre Museum - Napels, Comune di Albissola Marina, en ook gesteund door het programma van het Italian Council (10de editie 2022) om Italiaanse hedendaagse kunst te promoten in de wereld geïnitieerd door het Directorate-General for Contemporary Creativity van het Italiaanse ministerie van Cultuur.

De realisatie van *Entity of Decolonization* in la loge werd mogelijk gemaakt dankzij het professionele en toegewijde werk van Arthur Jules, Leonor Gomez, Zoë Brennan.

Het publieksprogramma van de tentoonstelling wordt mee georganiseerd door het CIVA.

De opening wordt gesteund door Vedett.

Het team van La Loge

Directeur & curator: Wim Waelput

Curator van de publieke programma's & communicatie: Antoinette Jattiot

Stagiaire: Zoë Brennan

Visuele identiteit: Antoine Begon, Boy Vereecken

Productie: Arthur Jules, Léonor Gomez

Audio & video: Ludo Engels

Photographie: Lola Pertsowsky

Videodocumentatie: Showing the Show

Vertalingen en proeflezingen: BLURBS, Joséphine Michel, Hilde Pauwels

Lab Loge: Lisa Man

Vrijwilligers: Alice Beiglig, Jonas Halkin, Marielou Laforest, Alice Nataf, Mary Szydłowska

Openingstijden

Donderdag tot Zondag

13:00 to 18:00

Vrije toegang

Bezoek onze website voor meer informatie over ons programma en onze evenementen

www.la-loge.be

La Loge is een privé-initiatief en vereniging zonder winstoogmerk opgericht door architect Philippe Rotthier. La Loge wordt gesteund door de Vlaamse Overheid, de Franse gemeenschap (FWB), de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) en First Sight, een gemeenschap van geëngageerde individuen en organisaties. La Loge krijgt extra steun van de gemeente Elsene. La Loge is een lid van 50° nord Réseau transfrontalier d'art contemporain en Brussels Museums.

La Loge

Kluisstraat 86 - rue de l'Ermitage

1050 Brussels

+32(0)2 644 42 48

info@la-loge.be

www.la-loge.be

